

Стечишин Т.Б.

Stechyshyn T.B.

Викладач кафедри банківського менеджменту та обліку Тернопільського державного економічного університету.

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ.

PROBLEMS OF FINANCIAL INSTRUMENT USAGE IN INVESTMENT ACTIVITY OF BANKS.

Проблеми дослідження діяльності комерційних банків є досить цікавими і поширеними серед вчених-економістів. Адже банківська установа – це специфічна установа, яка виконує величезну кількість операцій і працює в різних сферах фінансового ринку. Проблеми діяльності і розвитку фондового ринку також є не менш важливими. Адже саме ця галузь також зачіпає інтереси більшості суб'єктів господарювання. Саме тому метою нашого дослідження стало поєднання цих двох проблем: діяльність банків на фондовому ринку.

Різні вчені по-різному досліджують дану проблематику. Одні вивчають питання інвестиційної діяльності банків загалом (Луців Б.Л., Пересада А.А., Майорова Т.В., Борщ Л.М.), другі – діяльність банків на ринку цінних паперів (Тиркало Р.І., Кравчук І.С., Білоус О.А., Черкасова С.В.), треті – діяльність банків на ринку корпоративних цінних паперів (Шапран В., Шапран Н., Примостка О.).

Ми вирішили розглянути дану проблематику в наступному ракурсі: - які проблеми виникають у банків із використанням фінансових інструментів; - як саме впливає використання фінансових інструментів в інвестиційній діяльності банку на його фінансові результати; - чи зможуть стати операції із використання фінансових інструментів одним з основних видів діяльності банку.

Банківська установа – це специфічна фінансово-кредитна установа, яка виконує величезну кількість операцій. Однак, найголовнішою, на нашу думку, функцією банків є кредитна. Надаючи позики суб'єктам підприємницької діяльності, банківські установи використовують в основному, довгострокові ресурси. Але акцентування уваги на цьому

напрямку діяльності збільшує ризик непогашення кредитів, що особливо є актуальним для сучасного стану реального сектора в українській економіці. Тому банківські установи повинні виконувати і інші види операцій з метою диверсифікації ризику. Саме інвестиційні операції є альтернативою кредитним. Їх основними перевагами є: - урізноманітнення структури активів банку, що призводить до зменшення ризиків; - використання методу географічної диверсифікації; - розширення джерел генерування доходів; - вища ліквідність, ніж у кредитних операцій, яка досягається через можливість продажу цінних паперів у будь-який момент на фондовому ринку; - посилення впливу на клієнтів, коли банк володіє значним пакетом акцій емітента; - збільшення клієнтської бази в зв'язку з наданням широкого спектру послуг, що стосуються операцій з цінними паперами. Крім того, величезною перевагою для банків є те, що це єдині фінансові установи на фондовому ринку, які мають право здійснювати універсальну діяльність. Немає законодавчого розмежування банківської діяльності на комерційну (залучення депозитів та видача кредитів) та інвестиційну (операції з цінними паперами).

Однією із найперших проблем при використанні банком цінних паперів є проблема прийняття управлінського рішення про інвестування. Адже при формуванні інвестиційного портфеля банк має чітко визначити стратегію управління та майбутній тип портфеля, тому, що дохід від вкладень у цінні папери прямо пропорційний ризику, на який готовий іти банк заради доходу. Інвестиційна діяльність і всіх її формах і видах сполучена із ризиком. Зростання ступеня ризику у сучасних умовах пов'язано з наростаючою невизначеністю і швидкою мінливістю економічної ситуації в країні у цілому, і на інвестиційному ринку зокрема.

Наступною проблемою функціонування банків на ринку цінних паперів є те, що цінні папери у портфелях вітчизняних банків забезпечують незначну частку їхніх доходів. Це підтверджують і дані щодо фінансових результатів діяльності банків України за станом на 01.01.2004 року: лише 23% банків України отримали прибуток від інвестицій у цінні папери та приблизно 7% банків – від довгострокових інвестиційних вкладень [??]. Така ж тенденція спостерігалась і в наступні роки.

Таблиця 1.

Вкладення банків України в цінні папери за станом на 01.07.2006 року.

Тис.грн.

№ п/п	Назва банку	ЦП, що ре- фінансують ся НБУ	ЦПУ торговому портфелі банку	ЦП в портфелі банку на продаж	ЦП, що утримують ся до пога- шення	Інвестиції в асоц. і дочірні компанії	Усього активів	% вкла- день в ЦП
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Промінвест- банк	0	22451	61563	608	15892	15593899	0,64
2	Хрещатик	74378	0	133554	0	0	3043978	6,83
3	Біг-енергія	5964	0	21724	100	1300	984669	2,95
4	Універсальний	7910	8151	12	0	0	403889	3,98
	Усього по банках	4997533	2403375	5249753	264324	395738	254558435	5,23

Ми провели аналіз структури активів банків України за станом на 01.07.2006 року. Як виявилось (див.табл.1), загалом по банківській системі вкладення у цінні папери у загальній структурі активів банків становлять лише 5,23%. Для порівняння: на 01.01.2005 р. – 5,8%; на 01.01.2006 р. – 6,4% [??]. якщо взяти по окремих банківських установах, то ми побачили дещо інший результат. Взевши довільні банки із кожної групи, виявилось, що сильні банки (з I групи) приділяють незначну увагу операціям з цінними паперами – 0,64% у структурі активів. Найбільшим із запропонованих нами банків цей показник у банку „Хрещатик” – 6,83%, що є вищим чим показник по банківській системі в цілому. Оцінивши дану ситуацію, слід сказати, що марно серед вчених-економістів побутує думка, що в управлінні банківським портфелем активів пріоритет повинен належати наданню кредитів, тобто кредитні операції визначаються як базові, а операції з цінними паперами, як додаткові. У чому ж причина? В першу чергу у законодавчих і нормативних актах. На сьогодні встановлено 2 нормативи інвестування: Н11 – норматив інвестуванні в цінні папери окремо за кожною установою, та Н12 – норматив загальної суми інвестування, які встановлюють жорсткі межі для комерційних банків при здійсненні фінансових інвестицій. Ці нормативи обмежують вкладення банків у цінні папери певним відсотком від капіталу банку: не більше 15% має становити Н11 та не більше 60% – Н12. існує багато показників, що впливають на розмір акпіталу. Тому діяльність банків як інвесторів доступна лише окремим банкам.

Незважаючи на досить низький рівень економіки, рівень розвитку фондового ринку, банки були і залишаються одними із основних інвесторів фондового ринку. На сьогодні банки можуть виконувати весь спектр операцій із цінними паперами. Проте в умовах недостатнього розвитку ринку цінних паперів в Україні, наявності невеликого переліку досить надійних та ефективних фондових цінностей банки не повною мірою використовують можливості залучення й перерозподілу капіталу засобами цього ринку, збільшення надходжень від операцій з цінними паперами і диверсифікації своєї діяльності. Таким чином, операції банків України з цінними паперами повинні стати однією з основних сфер їх діяльності. І, незважаючи на те, що сьогодні не всі банки в змозі виступати інвесторами, банківські інвестиції необхідно спрямувати саме на розвиток вітчизняного фондового ринку, успішне функціонування якого впливає на розвиток економіки.

Звичайно, подальші, більш глибокі дослідження, аналіз діяльності банківських установ на фондовому ринку допоможуть нам більш глибоко і чітко пояснити основні проблемні питання і дати рекомендації щодо покращення діяльності банківської установи зокрема і банківської системи в цілому.